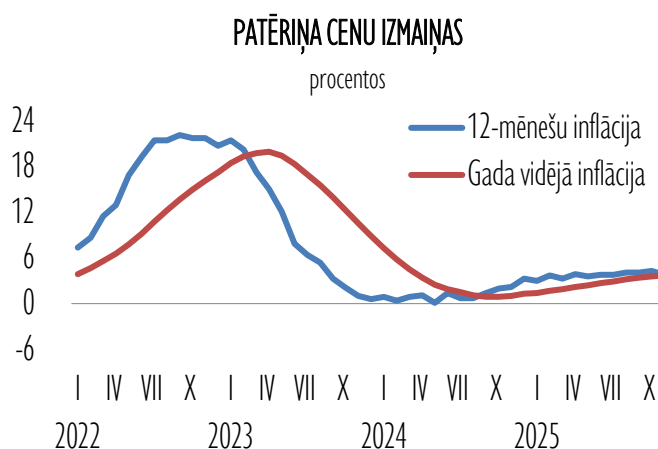

Par patēriņa cenām 2025. gada novembrī

Novembrī patēriņa cenas samazinājās – pakalpojumu un pārtikas cenu lejupslīde mazina inflācijas spiedienu

Novembrī patēriņa cenu samazinājums atbilda ierastajām sezonālajām tendencēm, ko parasti nosaka lētāki pakalpojumi. Tomēr šogad cenu kritumu īpaši pastiprināja pārtikas preču cenas, kas novembrī parasti nemainās vai pat pieaug. Šī neraksturīgā pārtikas cenu lejupslīde vēl vairāk samazināja inflācijas spiedienu.

Saskaņā ar jaunākajiem Centrālās statistikas pārvaldes publicētiem datiem 2025. gada novembrī, salīdzinot ar oktobri, patēriņa cenu līmenis samazinājās par 0,3 %. Precēm tas samazinājās par 0,1 %, bet pakalpojumiem – par 0,7 %.

Novembris tradicionāli raksturojas ar cenu samazinājumu vai ļoti zemu inflāciju, ko galvenokārt nosaka sezonālie faktori. Šogad novembrī cenas samazinājās pirmo reizi kopš 2020. gada, un dinamika lielā mērā atbilda periodam pirms Covid-19 pandēmijas un energoresursu krīzes, kad novembra cenu pārmaiņas parasti svārstījās -0,5 līdz +0,2 % robežās. Cenu kritumu šogad visvairāk noteica būtisks pārtikas cenu samazinājums un zemākas cenas pakalpojumiem, kas saistīti ar tūrisma sezonas noslēgumu – īpaši aviopārvadājumiem, izmitināšanai un atpūtas pakalpojumiem. Savukārt cenas pieauga personīgās aprūpes precēm. Jāatzīmē, ka novembrī pārtikas cenām tradicionāli raksturīgs kāpums, un īpaši lielu ietekmi parasti atstāj sezonālais svaigo dārzeņu sadārdzinājums, kas arī šogad bija nozīmīgākais palielinošais faktors. Tomēr, neskatoties uz šo sezonālo efektu, kopējais pārtikas cenu līmenis novembrī samazinājās, turklāt straujāk nekā jebkurā citā novembrī kopš 2013. gada, kas norāda uz šim mēnesim neraksturīgu pārtikas cenu dinamiku. Zemo cenu grozā iekļauto preču cenas kopumā mēneša griezumā saglabājās nemainīgas, jo to straujāku kritumu ierobežoja dārzeņu segmenta cenu pieaugums. Vienlaikus, salīdzinot ar šī gada maiju, tās ir sarukušas par 0,8 %. Kopumā pārtikas cenu kritums apstiprina, ka iniciatīva joprojām palīdz mazināt spiedienu uz pārtikas inflāciju. Tāpat jāatzīmē, ka, salīdzinot ar Igauniju un Lietuvu, Latvijā pārtikas preču cenas kopš memoranda ieviešanas ir samazinājušās straujāk, kas arī liecina par relatīvu cenu spiediena mazināšanos un memoranda iespējamo pozitīvo ietekmi.

Preču sektorā lielākā samazinošā ietekme novembrī bija cenu kritumam pārtikai. Pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem novembrī cenas samazinājās par 0,5 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu. Cenu kritumu galvenokārt veicināja svaigu augļu, piena un piena produktu, gaļas, kafijas, kā arī augļu un dārzeņu sulu cenu samazinājums. Savukārt vienīgā būtiskākā palielinošā ietekme bija sezonālais cenu kāpums svaigiem dārzeņiem.

Pārtikas produktu cenas pasaulē novembrī samazinājās trešo mēnesi pēc kārtas – par 1,2 %, un bija par 2,1 % zemākas nekā pirms gada. Cenu kritumu noteica cukura, piena produktu, augu eļļu un gaļas cenu samazinājums, kas pārsniedza graudaugu cenu kāpumu. Cukura cenas saruka, sasniedzot zemāko līmeni kopš 2020. gada decembra jau otro mēnesi pēc kārtas, ko noteica gaidas par pietiekamu piedāvājumu: rekordaugsts cukura ražošanas apjoms Brazīlijā un labas ražas perspektīvas Indijā un Taizemē. Piena produktu cenas samazinājās piekto mēnesi pēc kārtas. Cenu kritumu noteica pieaugošs piena un piena pulveru piedāvājums ES un Jaunzēlandē, bagātīgi krājumi un vājāks pieprasījums vairākos Āzijas tirgos. Visstraujāk saruka sviesta un pilnpiena pulvera cenas. Augu eļļu cenas samazinājās, sasniedzot zemāko līmeni piecos mēnešos. Cenu kritumu noteica zemākas palmu, rapšu un saulespuķu eļļu cenas, ko veicināja labas ražas prognozes un augstāks sezonālā radītais piedāvājums. Neliels cenu pieaugums saglabājās tikai sojas eļļai, ko sekmēja biodīzeldegvielas ražošanas pieprasījums. Gaļas cenas saruka otro mēnesi pēc kārtas, turpinoties cūkgaļas un putnu gaļas

cenu kritumam. Cūkgaļas cenas Eiropā pazeminājās plaša piedāvājuma un vājas Ķīnas importa aktivitātes dēļ, savukārt putnu gaļas cenu kritumu noteica spēcīga konkurence Brazīlijas eksportētājiem, pēc tam kad vairākas valstis atcēla putnu gripas dēļ noteiktos tirdzniecības ierobežojumus. Liellopu gaļas cenas saglabājās stabilas, bet aitas gaļas cenas pieauga spēcīga importa pieprasījuma dēļ. Pretēji tam graudaugu cenas novembrī pieauga, galvenokārt kviešu un kukurūzas cenu kāpuma dēļ, ko veicināja iespējamais Ķīnas pieprasījums pēc ASV piegādēm, bažas par situāciju Melnās jūras reģionā un nedaudz sarežģīti ražas novākšanas apstākļi Dienvidamerikā.

Lielākā palielinošā ietekme novembrī bija cenu kāpumam personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem, kas, noslēdzoties akcijām, pieauga par 3,1 % un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu.

Novembrī turpinājās neliels degvielas cenu pieaugums — par 0,6 %, taču tas būtiski neietekmēja kopējo patēriņa cenu līmeni. Cenu kāpums bija līdzīgs gan dīzeļdegvielai, gan benzīnam.

Savukārt pasaules naftas tirgū novembrī cenas kopumā samazinājās. *Brent* naftas cena svārstījās ap 62–65 ASV dolāriem par barelu un mēneša griezumā saglabāja ļoti mērenu kritumu – saruka par aptuveni 0,5 %, taču mēneša beigās tā bija par 3 % zemāka nekā oktobra izskaņā. Cenu dinamiku noteica pārliecinošāks piedāvājums pasaules tirgū, lēnāka pieprasījuma izaugsme un nenoteiktība saistībā ar iespējamām ģeopolitiskiem risinājumiem. Mēneša sākumā cenas pazeminājās, tirgum reaģējot uz pieaugošām bažām par globālu piedāvājuma pārpalikumu: krājumu kāpumu ASV, ražošanas palielināšanu gan OPEC+, gan ražotājvalstīs ārpus OPEC, kā arī vājākiem rūpniecības un pieprasījuma rādītājiem lielākajās naftas patērētājvalstīs. Lejupvērsto spiedienu pastiprināja arī ziņas par lētākiem Saūda Arābijas naftas piedāvājumiem Āzijas tirgiem un signāli, ka tirgū pastāv piedāvājuma pārpalikums. Mēneša vidū cenu svārstīgums pieauga: tās īslaicīgi atguvās, reaģējot uz jaunām sankcijām Krievijas naftas kompānijām un piegāžu traucējumiem, kas radīja bažas par iespējamu piedāvājuma samazinājumu. Tomēr šī tendence nebija noturīga — OPEC un IEA jaunākās prognozes par gaidāmu tirgus pārpalikumu un noturīgu ieguves pieaugumu ASV, Kanādā un Brazīlijā ātri vājināja cenu atkopšanos. Mēneša beigās cenas atkal nonāca spiedienā, investoriem vērtējot iespējamo progresu sarunās par Ukrainas un Krievijas konflikta noregulējumu. Scenārijs, kas paredzētu sankciju atcelšanu Krievijas naftas sektoram, varētu palielināt piegādes jau tā pārapgādātajā tirgū, tāpēc pieprasījuma un piedāvājuma perspektīvas kļuva vēl nelabvēlīgākas. Vienlaikus turpināja pieaugt bažas par globālu pārprodukciju, un tuvojoties OPEC+ sanāksmei tās nemazinājās, jo organizācija bija gatava vien saglabāt plānoto ieguves pieauguma pauzi, neieviešot stingrākus ierobežojumus, kas varētu samazināt tirgus pārpalikumu.

Pakalpojumu cenas novembrī kopumā samazinājās vidēji par 0,7 %, kas kopējo cenu līmeni samazināja par 0,2 procentpunktiem. Lielāko samazinošo ietekmi radīja pasažieru aviopārvadājumu cenu kritums sezonas noslēguma, zemāka pieprasījuma un plašu akciju dēļ. Papildu samazinājumu veicināja izmitināšanas un komplekso atpūtas pakalpojumu cenu kritums, kas ir raksturīgs periodam pēc aktīvās tūrisma sezonas, kad viesu plūsma būtiski sarūk. Savukārt vislielāko palielinošo ietekmi uz kopējo cenu līmeni atstāja sociālās aizsardzības pakalpojumu sadārdzinājums, ko galvenokārt noteica aprūpes un ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu izmaksu pieaugums veco ļaužu pansionātos.

Citās preču un pakalpojumu grupās cenu svārstības aizvadītajā mēnesī kopējo cenu līmeni būtiski neietekmēja.

2025. gada novembrī, salīdzinot ar iepriekšējā gada novembri, patēriņa cenas pieauga par 3,8 %. Gada vidējā inflācija bija 3,7 %.

Arī turpmāk cenu izmaiņas Latvijā būtiski ietekmēs globālās cenu svārstības un pasaules ekonomiskā attīstība, īpaši ģeopolitiskā situācija un tās ietekme uz energoresursu un pārtikas cenām. 2025. gadā kopumā vidējā gada inflācija sagaidāma 3,7% robežās.